

GYÓGYSZERÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

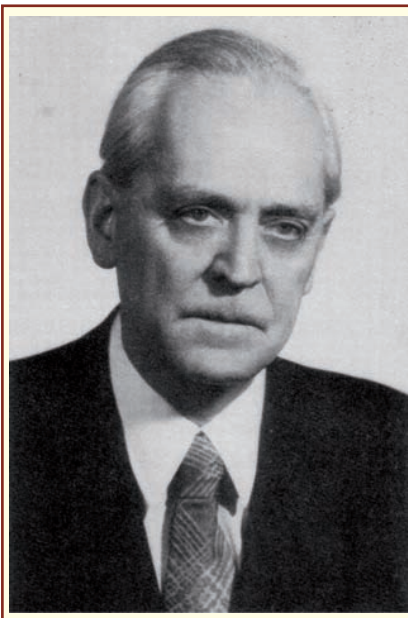
Gyógyszerészet 55. 85-86. 2011.

100 éve született Máthé Imre akadémikus, a gyógynövénykutatás kiemelkedő egyénisége

A hazai gyógynövénykutatás egyik legjelesebb botanikus tudósa volt *Máthé Imre* akadémikus, akinek bölcs tanácsait, útmutató eredményeit már közel két évtizede nélkülözzük. A sors különös ajándéka, hogy két fia – a saját területükön, egyetemi tanárokként – munkájának folytatói. Időszerű, hogy születésének 100. évfordulóján a Gyógyszerészetben megemlékezzünk egyéniségéről, pályájának rövid történetéről, hiszen nyilvánvaló, hogy tudományterületünk elképzelhetetlen botanikai és ökológiai alapok nélkül. Máthé professzor e tudományterületek legszakavatottabb művelője volt. A Föld szegényedő biológiai diverzitása szükségessé teszi a meglévő géntartalékok megőrzését, és minél mélyrehatóbb biológiai és kémiai megismerését. Fontos, hogy ezen a téren is minél többen kövessük példáját!

Máthé Imre 1911. január 21-én született Debrecenben. Már kisdíák korától érdeklődött a növények iránt. Herbáriumgyűjteménye alapján középiskolásként, majd egyetemi hallgatóként kitűnt kortársai közül. *Soó Rezső* professzor tanítványa, majd munkatársaként dolgozott a debreceni Tisza István Tudományegyetem Növénytani Tanszékén, ahol doktorált, majd egyetemi magántanárrá habilitált. Professzora távollétében, 1940-től 1944-ig megbízott tanszékvezető és igazgatója az egyetem botanikus kertjének. Egyetemi elfoglaltságai mellett előadásokat tart a Mezőgazdasági Akadémián, Pallagon, majd 1944-ben a kolozsvári Mezőgazdasági Főiskola tanára. A főiskolát a háború miatt Keszthelyre telepítették, majd újra Pallagra került, miközben feladatait teljesítette. Erdélyi gyökerei később is erősek maradtak, többek között a rétek és legelők vadon termő növényeinek cönológiai kutatása terén tanítványa, majd munkatársa lett – többek között – *Vinczeffy Imre*, aki jelenleg is a Debreceni Egyetem emeritus professzoraként élénk együttműködést alakított ki *Csedő Károly* marosvásárhelyi professzorral, a legelők értékes gyógynövényeinek kutatása terén.

Fontosabb kutatási területei: flóra- és vegetációkutatások az Alföldön, Erdélyben és az Északi Középhegységben, réttipológiai vizsgálatok, később növényi produkció tanulmányok (IBP), növényi hatóanyag-

vizsgálatok, hazai és idegenföldi taxonok honosítása.

Az Agrártudományi Egyetem Növénytani Tanszékére (Budapest) 1949-ben nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárnak. 1955-től az MTA levelező tagja, 1954-ben Kosuth-díjban részesült, 1950-51-ben, majd 1955-57-ben az ekkor már Gödöllőre költöző egyetem rektora. A forradalom alatti és azt követő helytállása ürügyén, koholt vádak alapján eltávolítják az egyetemről, eltiltják az oktatástól.

1957-ben a Gyógynövény Kutató Intézetbe tudományos munkatársnak nevezik ki, mint botanikust. A gyógynövények kutatása rövidesen érdeklődésének előterébe kerül, s

élete végéig további munkásságának nagyobb része erre a területre esik. Botanikai tudását ezen a területen is eredményesen kamatoztatta. Irányította a botanikus kert szakmai munkáját, ami alapul szolgált a jelenlegi budakalászi kert kialakításának is. A gyógynövények országos gyűjtéseivel és a botanikus kerti magcsere lehetőségeivel élve megteremtette a magyar gyógynövénykutatás számára nélkülözhetetlen élő gyűjteményeket, génbankot. Az 1960-70-es években sikerült olyan gyógyszeripari szempontból perspektivikus fajokat meghonosítani, amelyek a *Solanum*, *Amsonia*, *Rhazya*, *Vinca* és más nemzetségek ígéretes kemotaxonjaiként tűntek ki. Ő indította el a növények hatóanyag-térképezését hazánkban. E kezdeményezése világviszonylatban is úttörő volt. Ugyancsak jelentős mértékben nevéhez fűződik a gyógynövények környezeti hatásoktól függő változékonyságának vizsgálata. A kamilla több éves (1957-1961) országos felmérései, a cickafark, a *Vinca minor*, majd már Vácrátóton a *Solanum*, *Galium* stb. fajok hazai felmérését végezte (kiemelkedő munkatársai közül érdemes kiemelni *Tyihák Ernőt*, aki a TLC-módszerek alkalmazásának úttörő kutatójaként csatlakozott hozzá).

1964-ben Vácrátóra, az MTA Botanikai Kutatóintézetéhez került, ahol egy ma is működő gyógynövény-kísérleti gyűjteményt és egy kutatócsoportot hozott létre. A jelenlegi MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetben a „Hatóanyagprodukción Kutatócsoport” az elkövetkező években a hazai gyógynövénykutatás egyik jelentős bázisává fejlődött. Akadémiai

rendes taggá választásakor (1970) székfoglaló előadásának jelentős részét is a gyógynövények hatóanyag-változékonyságának igen összetett kérdésköre tette ki.

A „Magyarország kultúrflórája” akadémiai monográfiatorozat főszerkesztői feladatainak ellátásával el-évülhetetlen érdemeket szerzett. 33 év alatt bölcs szervezőkészségének és tudásának köszönhetően – a közelmúltban elhunyt *Priszter Szaniszló* technikai szerkesztő közreműködésével – 65 monográfia született mintegy 300 szerző részvételével. E sorozatban számos gyógynövényről készült átfogó összeállítás (jóféle sáfrány, kapor, ánizs, koriander, kerti turbolya, orvosi csucsor, levendula, ökörfarkkóró, kamilla) látott napvilágot, olyanok is, melyekről addig sehol nem készült könyv. Fő szerzője volt a következő munkáknak: Az orvosi csucsor (*Solanum laciniatum*, 1965., *Földesi Dezsővel*), A réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*, 1968., *Dőry Lajossal*), A réti komócsin (*Phleum*

pratense, 1972., *Heszky Lászlóval*, aki a jelenlegi főszerkesztő), A görögszéna (*Trigonella foenum graecum*, 1975.), A kamilla (*Matricaria chamomilla*, 1979.).

1993. május 2-án bekövetkezett haláláig aktívan dolgozott. Amint a korabeli egyik nekrológ szerzője (*Szabó László Gy.* professor) a Gyógyszerészet hátsábjain megfogalmazta: „Igazi tudós volt. Távol állt tőle mindenfajta önteltség és erőszakosság. A tudományt – a szó legnemesebb értelmében – alázattal szolgálta. Kedves, mindenre kiterjedő figyelmessége, tapintatossága, segítőkészsége felejthetetlen”.

*Az MGYT Gyógynövény Szakosztálya nevében
prof. Szabó László Gy.*

*Prof. Imre Máthé academic herbal researcher was born
100 years ago*

Aktuális gyógyszerterápiás ismeretek továbbképzés

Központi téma: Hatóanyag-alapú gyógyszerrendelés

Dr. Kaló Zoltán:

A generikus gyógyszerfelhasználás és a költséghatékonysági elv kapcsolódása a gyógyszer-támogatási rendszerekben

Prof. dr. Soós Gyöngyvér:

Korunk kihívása a gyógyszerészi expediálásban: termékválasztás a hatóanyag alapú gyógyszerrendelés során

Kötelezően választható („B” típusú) egynapos **továbbképzés**, pontértéke 8, sikeres tesztvizsgálattal 16.

A továbbképzések helyszínei és időpontjai

Budapest 2011. április 2. – helyszín szervezés alatt

Kecskemét 2011. szeptember 10. – helyszín szervezés alatt

A továbbképzés részvételi díja MGYT-tagoknak 6 500 Ft, MGYT-tagsággal nem rendelkezőknek 10 500 Ft, + minden résztvevőnek 500 Ft pontjótárolási díj (GYOFTEX). A részvételi díjról elkészített számlát a továbbképzés előtt nyolc nappal postázzuk a jelentkezési lapon feltüntetett névre és címre.

MGYT tagdíj összege: aktív korú kollégák részére: 3000 Ft/év; nyugdíjas, GYES-es, ifjúsági tagjaink számára: 900 Ft/év

Jelentkezés esetén kérjük az alábbi, vagy az MGYT honlapján (www.mgyt.hu) található jelentkezési lapot kitölteni és az MGYT Titkárságára elküldeni. Cím: 1085 Budapest, Gyulai Pál u. 16., fax: 483-1465; e-mail: tagdij@mgyt.hu

JELENTKEZÉSI LAP

„Aktuális gyógyszerterápiás ismeretek továbbképzés – 2011.”

- MGYT tagsággal rendelkezem MGYT tagság kezdeményezése
 Budapest Kecskemét

A jelentkező neve:

Működési nyilvántartási száma:

Elérési cím:

Telefon, fax, e-mail:

A részvételi díjról szóló számlát az alábbi névre és címre kérem:

A részvételi feltételeket elfogadom, magamra nézve kötelezőnek tartom.

A részvételi díj határidőre való befizetéséről gondoskodom.

Dátum:

Aláírás: